

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

1. Doctorum placita.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

quidem creata entia sunt, & quæ à Deo propriè causantur, ac necessario eius potentiam supponunt, sine qua esse de facto, imò & de possibili minime possunt; cum essentia sua entia ab alio sint: quare, & huius sublata potentia repugnarent, atque esse adhuc possibilitati deberent. Negationes autem possibilitatis tam in statu possibilitatis, quam suæ qualis qualis existentie, non ita à Dei potentia, & influxu pendunt: quia, ut aliquid non sit, nulla potentia, aut influxus requiritur; sed satis habet causam, & influxum ad positivum quod per ipsam formaliter à rebus amovetur, non esse. Ea igitur de causa, & quia in creaturarum carentis difficultates aliæ occurrunt, de illis seorsim disputandum nobis fuerit. Animaduertendum tamen est, quæstionem præsentem solummodo esse de diuinæ scientiæ ad creaturarum carentis terminatione, & attigentia. An, scilicet, ad eas secundum se sumptas representandas æque, atque ad positiua creata representanda, diuina scientia extendatur? non autem de medio, vel determinatio, aut verificatio, in quo, vel ex quo ad eas representandas determinetur, an aliquid ab eis diuersum sit? an contra in seipsis eiusmodi carentis solummodo representatione sua peringat? hoc enim secundum ad disputationem sequentem (si rectè methodi habenda ratio) attinet aperte. Solum ergo nunc queritur: an negationes, seu carentis rerum creaturarum possibilitatis secundum seipsas, atque in ipsismet tanquam sufficientibus diuinæ erga ipsas scientiæ terminationis obiectiuis, sine representandis obiectis cognoscat Deus? In quo, etsi affinis valde, duplex veritas examinanda continetur, ut decursu quæstionis clarebit.

CERTAMEN I.

Doctorem placita.

1. **P**rimus hac in re sentiendi modus esto: negationes creaturarum secundum se sumptas, atque in suo quali quali esse negatio per Dei scientiam nullatenus representari; sed solum quatenus positiuas entitates (quarum illæ reales formales remotiones sunt) Deus scientia sua, nec peritgit, cum abest, nec realiter formaliter sibi representat: neque aliter illas cognosci à Deo posse: quemadmodum & nos tenebras oculis corporeis carentes solum videmus, ac videre dicimus, quatenus, cum tenebræ suo modo sunt, & adiunt, abestque lumen, hoc non videmus; non autem visu aliquam eius negationem peringimus. Ea vero carentia cognitio priuatiua eius cognitio vulgo nominatur. Porro hic opinandi modus sicuti etiam subiiciendus secundum male intellecto vulgari illo proloquio: *Quod non est, non scitur*, vnicè innititur.

2. Alter opinandi modus in re præfenti sit: carentis rerum à Deo cognosci non solum priuatiue (ut modus ferebat primus) quatenus entia, quæ rebus tollunt, Deus non cognoscit; sed quatenus quasi reflexa cognitione se entia illa non videre cognoscit: ac proinde, & illa entia in rebus non esse. Non secus atque nos tenebras esse intellectu reflexè concipimus, ac iudicamus: quia cognoscimus nos lucem visu nequaquam videre, cum abest. Hic tamen modus facile specialibus (præter communes, quibus nostram statuemus conclusionem) impugnationibus refellitur. Si enim cognitionis entis positiui carentia veritatem obiectiuam & cognoscibilitatem habet, qua secundum se sumpta diuinæ terminet cognitionem, atque à diuina mente cognoscatur: cur non & carentiæ entium aliorum veritatem obiectiuam habebunt, ut secundum se diuinam cognitionem terminare queant? exemplum è nostra tenebrarum cognitione è re non est: quia negatio, seu priuatio, & carentia visionis lucis eadem potentia viua non percipitur, extra cuius obiectiuam sphaeram omnino est; sed à potentia nostra intellectu, intra cuius obiectiuam est, cognoscitur, discursuque peringitur: at si negatio, aut carentia aliqua secundum se veritatem obiectiuam, & cognoscibilitatem habeat, carentiæ vtrique omnes eam habebunt, atque intra sphaeram omnisij intellectus diuini obiectiuam erunt: ac proinde ab illo secundum seipsas cognoscantur.

3. Tertius hac in re opinandi modus est, rerum carentis non cognosci à Deo secundum se sumptas sed totum, ut velitas entitate quadam rationis. Atque hæc opinio tribuitur Enrico, & Canaciensi. 1. p. q. 14. a. 9. atque nonnullis prioribus quidem nostris Doctoribus, Valentie nimirum tom. 1. d. 1. q. 14. pun. 7. §. *Hoc autem ostendit intelligatur*, Molina 1. p. q. 14. art. 9. Fonteca in sua metaphysica. Cæterum Valentia citato loco nihil eiusmodi asseruit, quin expresse concedit Deo conceptum directum, quo cognoscat in re non esse illud bonum, seu positivum, quod de illa negatur, seu quo illi negeret eiusmodi positivum, quod ab illa per negationem remouetur: solumque ait, negationem, & priuationem, ut ens rationis est conceptu alio reflexo cognosci; quia directo illo primo ens rationis compingi putat. Molina nec verbum ea de re citato loco habet, solumque ait: priuationis, & negationis esse, rationis esse: quod veritatem est: neque aliud docet Fonteca, quin ut vidimus, carentis rerum possibilitatis aliquid esse verum negatiuum concedit, licet esse positivum illarum rationis solummodo esse posse, defendat. Neque aliam fuisse Lincii, & Canaciensis, tantum cuiuspiam Doctoris mentem exitum: quam carentis, ut esse, seu cum esse à quocumque cogitentur, entitate rationis eas induci oportere: quod certissimum est; cum esse positivum, quod verbo substantiuo importatur, nullatenus vere, sed solum fide, & per rationem habeant: quare æstimo neminem negationes, seu carentis secundum se sumptas cognosci à Deo negasse.

4. Circa secundum, quod hac quæstione examinatur: an scilicet non solum secundum seipsas, sed in seipsis à Deo cognoscantur, quin ad id alio egeant determinatio motiuo, aut medio? etiam illud habere possunt de quo, (ut dixi d. sequenti) maior est authorum dissentio. Primo enim, qui censent creata positiua licet secundum proprium ipsorum esse à Deo cognoscantur, tamen non in seipsis immediate cognosci; sed in Deo: idem de carentis omnibus creaturarum docent; sed specialiter de his non posse cognosci in se, sed in habitibus seu positiuis entibus, quæ de medio tollunt, docent Durand. sicuti nec mala, ni per bona, quibus priuant. Quæ sententia vulgo tribuitur S. Thom. a. 9. & 10. & quidem a. 9. ubi de non entibus inquit, non agit de non entibus, quia non entia formaliter, sue de eorum negationibus; sed de materialiter non entis. V. g. Petri possibilis, cuius negatio de facto adest, ut ex textu manifeste liquet. Item a. 10. ubi de malis agit, cognoscique per bona, quibus priuant, ait, non loquitur de medio cognitionis malorum; sed de termino in ordine ad quem cognosci debent, ut recte cum intellexit Valentia ubi proxime, §. *Iam vero*, Albiz tract. de scient. d. 4. post sectionem 1. in explicatione art. 9. Vazquez in eundem articulo expositione.

5. Nihilominus, qui sono verborum potius, quam sensu Authorum ducuntur, sententiam præfaram tanquam ipsissimam, (ut sic loquar) S. Thomæ mentem defendunt, cum quibus nunquam de illa contendam, ne de textu iurisperitorum more lites theologicas totas transigam, in quibus ubi fidem, & dogmata non concernunt, præcipuum habet ratio locum. Sæ enim speciali obiectiua erga Angelicum Doctorem nostræ erit, si eius, quam assequor, menti obsequar, non aduerser. Neque enim doctrinam S. Thom. eius interpretes faciunt; sed eius scripta. Præfaram igitur sententiam communiter Dominicani Thomistæ docent, Nauarrete, Zumel, & alij, Durand. & Palacios, quos refert, & sequitur Fasol. q. 14. a. 10. dub. 2. & a. 9. dub. 1. Albelda d. 40. Arrubal. d. 34. 35. & 36. c. 2. Granados tract. 2. d. 2. n. 7. d. 3. n. 2. Videtur aliquibus huic sententiæ fauisse Vazquez d. 62. c. 2. sed vir consequentia laude præstantissimus nullatenus suam iam referenda opposita sententia, quam d. 61. tradiderat, adeo proxime recessisse putandus est, maxime, cum citat d. 61. c. 2. nu. 6. eius quod dicturus erat d. 62. c. 2. meminerit, sententiam prædixit. Solum igitur docet malitiam peccati, esse semper in priuatione consistit, non per bonitatem Dei, ut aliqui putabant; sed per bonitatem virtutis oppositæ esse necessario cognoscendam: scilicet, tanquam per terminum, non tanquam per medium necessarium, in quo, ac non in se, priuatio eiusmodi cognoscatur.

6. Noster Soar. tom. 2. mer. d. 34. sect. 3. nu. 1. aliam circa secundum hoc punctum sententiam excogitasse videtur.

denot his verbis: sed est considerandum perfectam cognitionem negationis non consistere in hoc, quod ipsa distincta & per modum entis representetur; sed in hoc, quod cognoscendo clarissime entia posita in eis cognoscatur eorum non esse aliud, seu hoc non esse unitum illi absque alia directa representatione ipsius privationis, vel negationis: quibus de omni negatione, seu carentia tam continenti, quam necessaria, qualis est negatio chimæ, aut invococui docere videtur à Deo non in se directe, & distincte, sed in fundamentis, seu rebus positivis solummodo cognosci. In quo sentiendi modo duo videntur contineri. Primum: carentias huiusmodi nunquam directe, & in se cognosci à Deo. Secundum: neque secundum propriam rationem, quia à positivis differunt, siue secundum proprium suum quale quale, esse negatiuum, quod dicunt, ipsi representari. Verum si totus textus recitatus attendatur, ac præsertim contextus totius sectionis adiuncto, nihil horum eximus Doctor asseruit; sed solum non debere à Deo carentias per modum entis, siue ut entia rationis necessario cognosci; sed perfectius ab eo cognosci illas entitate posita nudatas, ut repleta suo modo negatio sunt: expresse enim ait, cognosci à Deo hoc non esse illud, aut non habere, seu non esse unitum illi, quod ipsum est negatione ipsas secundum se cognosci: atque eo solummodo cognosci eas in se, seu directe negat, scilicet ut aliquid positivum. Verior circa prædicta sententia, cuiusque pariter consensum certam. 2. ubi eandem duplici conclusionem ita tenemus, referentur.

CERTAMEN II.

Carentias rerum creaturarum secundum seipsas atque in seipsis cognoscit Deus.

1. Creaturarum carentias secundum seipsas, propriumque ipsarum negatiuum, quod dicunt, esse à Deo cognosci (quod prima nostra conclusio est) à nemine negatum video: sed potius ab omnibus, vel suppositum, vel asserum, imo communiter de fide non abs iure putatur. Verum loca scripturæ quibus in eam censuram plerique fruent, ad rem non sunt. Probat ex his, quibus supra, Deum habere omnium scientiam dicebatur Ps. 138. Ad Hebræos 4. & aliis pluribus similibus. His autem respondet facile posset omnium nomine, carentias rerum, quæ parum nihil sunt, minime contineri. Si dicas esse parum nihil entitatis, non autem verificatiue, siue in entitate quidem, non in veritate, seu cognoscibilitate. In primis dicere quis posset omnium nomine, res secundum eam rationem proprie significari, non secundum rationem veri. Secundo, id quod non est, nec veri, quod entis passio est, rationem habere iuxta illud Aristotelicum: *Quod non est, non scitur*. Probat insuper ex loco, ut ipsi præsertim exprellenti ad Rom. 4. *Vocat ea, quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt* minori tamen opere pretio. Ea enim, quæ non sunt, posita entia significant, quæ existentium non habent, non autem negationes sui, quas, ut sic loquar, & illa entia habent, & suo modo negatiui sunt. Ex his igitur & similibus locis conclusio nostra de fide non est: imo nec proxima fidei, cum satis probabiliter, & eis, & discursibus inde ductis posset respondere.

2. Firmius, & fidei proximam, ac de fide nostram conclusionem ostendunt ea loca, quibus Genes. 1. tenebras, quæ formalissime carentia pura lucis sunt, à luce distincte, nomenque noctis impositum dicitur Deus; quæ necessario eius de tenebris cognitionem supponunt: item Exod. 10. vbi tenebras super vniuersam Aegyptum esse iubet. Neque enim esse iubere potest, quod ignorat: item Iulius 14. 7. & 2. Reg. 22. nu. 12. vbi tenebras dicitur posuisse; cum poni nihil possit ab eo, qui illud ignorat. Secundo probatur ex eis locis, (quibus citandis adhuc præcorum multitudine abstinere) Deus inducitur expresse inueniens, cognoscensve nostras miseras, infirmitates, igno-

Christoph. de Ortega, De Deo Uno, Tomus I.

rantias, noctem, tenebras, mortem, peccata, & priuatiuas penas: quæ omnia (si posita peccata, de quibus his Doctoribus est excipias) in priuatione, & carentis consistunt. Terrio innumeris locis, quibus Deus per se, vel Prophetas suos negatiua prædicat, ut non ingressum Moysen & Aaron in terram promissionis ob eorum incredulitatem ad aquas contradictionis. Similiter pluribus Regibus, vel ipsos, vel de eorum genere regnatos non esse deinceps in Israel: atque id genus sexcenta, quæ passim in sacra pagina occurrunt. Quarto: ex omnibus præceptis Dei negatiuis simile ad rem hanc argumentum instruitur.

3. Ratione autem naturali eadem conclusio facile ostenditur. Quia negationes creaturarum habent veritatem, & cognoscibilitatem sine vlla fictione, aut falsitate: at Deus omne cognoscibile ac verum cognoscere debet, ne alicuius veritatis sit ignarus, ac proinde imperfectus: ergo cognoscit carentias creaturarum. Maior, ordine, ac forma syllogistica minor, probatur: quia à nobis vere cognoscuntur. Nec valet non cognosci vere, ac sine fictione Deo indigna: quia à nobis cogitantur sub tegumento entis rationis, quæ eas, vt cognoscamus, inducimus. Etenim per dissensum eas sic non attingimus; sed potius negamus esse entia, quæ ipsis remouentur. V.g. Adamus nunc non est, quo in ipsam negationem Adam iudicium nostrum fertur. Et quanquam nos cum de ea affirmatiue, & per assensum iudicamus negationem esse illud esse quo eam induimus, & copula importatur, archiectemur, tamen ipsam rei positam, non existentem negationem non fingimus, sed independentem à nostro intellectu suo modo vere est. Probat secundum eadem Minor, quia tam verum est modo, atque à nostra mentis fictione independentem Antichristum non esse, atque suo tempore verum erit Antichristum esse: atque tunc erit verum absolute Antichristum esse, non minus quam nunc me existere: ergo & nunc verum absolute est, Antichristum non esse, seu vera, ac vere, representabilis, iudicabilisque est negatio Antichristi. Probat tertio conclusio ex communis Doctorum sensu contra errorem Aristotelis ex demonstratione aperta assentientium alteram partem contradictionis in futuris contingentibus necessario esse veram.

4. Atque hinc sumitur probatio tertia à ratione naturali theologica: quia Deus cognoscit futurum contingens, vt contingens, sed nequit cognosci, vt contingens, quin cognoscatur eius negatio, seu carentia, saltem possibilis: ergo negationem eius, saltem vt possibilem, cognoscit Deus: vnde citius, vt existentem suo modo cognoscet pro tempore, quo suo modo erit. Probat Minor: quia contingens, vt contingens dicitur essentialiter possibilitatem non essendi, seu negationis sui: quod enim ita potest esse, vt non possit non esse, ens necessarium, ac Deus perfectio est, non contingens. Consequentia vero est perspicua, sicut & Maior. Probat quarto: quia si extremum vtrumque contradictionis in faciendis noscat Deus, liber in eis efficiendis non erit; sed ita faciet, vt posse se non facere, seu rem posse non fieri, prius ignoret. Probat quinto conclusio ratione Theologica: quia Deus, vt supremus nostrorum meritorum, ac demeritorum iudex, vindexque, & remuneratur omnia nostra merita, ac demerita præmiat: ergo ea omnia cognoscit: atqui in peccatis, omissionis, etiam, quæ in priuatione consistunt, atque in obseruantia præceptorum negatiuorum, quæ omissione prohibita actionis cum merito (physice enim vnicius scientie actus in Deo est) vt plures volunt, implentur, nequit esse ab eo vindicta, aut remuneratio, nisi priuationes eiusmodi ab ipso cognoscantur: ergo cognoscit Deus priuationes. Sexto denique probatur ratione theologica conclusio: Deus vult carentias, & priuationes rerum: ergo eas cognoscit. Consequentia est certa: quia nihil volitum, quin præcognitum, vt axioma philosophicum fert, ostensum à nobis controu. de anima. Antecedens probatur in remotione occasionis peccandi, quæ gratia externæ protectionis est, atque ex nostri benevolentia amatur à Deo. Secundo in permissione peccati in penam præcedentis positiua voluntate à Deo decreta: quæ in negatione auxilij efficacis consistit.

5. Quo autem actu metaphysicè, & nostro cognoscendi modo

ORTEGA
IN J. PARI
D. VIA